

7^Η ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΜΑΘΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗ ΕΠΙΤΡΟΠΩΝ
ΤΟΥ ΟΗΕ ΓΙΑ ΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

«ΜΑΘΗΤΕΣ ΣΕ ΡΟΛΟ ΔΙΠΛΩΜΑΤΗ»

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΑΛΕΙΨΗ ΤΩΝ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

*«Καταπολέμηση της Βίας Κατά των
Γυναικών»*

ΠΡΟΕΔΡΟΣ:
**ΦΟΥΡΝΑΡΑΚΟΥ
ΜΙΧΑΕΛΑ**

ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ:
**ΠΕΡΕΤΗ
ΘΩΜΑΪΣ**

16-18 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2022

ΟΔΗΓΟΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

Περιεχόμενα

1. Καλωσόρισμα του Προεδρείου	2
2. Ιστορική επισκόπηση: Ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών και η Σύμβαση για την Εξάλειψη όλων των Μορφών Διακρίσεων κατά των Γυναικών	3
3. Επιτροπή για την Εξάλειψη όλων των Μορφών Διακρίσεων κατά των Γυναικών: Ρόλος και αρμοδιότητες	3
4. Άρθρα Σύμβασης Για την Εξάλειψη Όλων των μορφών Διακρίσεων κατά των Γυναικών... ..	4
5. Επεξήγηση Ορολογίας	5
6. Ανάλυση των άρθρων της Σύμβασης με τη βοήθεια των Γενικών Συστάσεων 19 και 35 της Επιτροπής.....	7
6.1. Γενική Σύσταση 19.....	7
6.2. Σύντομη Ανάλυση Γενικής Σύστασης 35	10
7. Ειδικότερα ζητήματα	10
7.1. Ενδοοικογενειακή βία	11
7.2. Βία κατά των γυναικών στον εργασιακό χώρο.....	12
7.3. Καταναγκαστικός γάμος γυναικών	13
7.4. Σεξουαλική και ψηφιακή παρενόχληση	
7.5. Βιασμός και Σωματεμπορία	
8. Ερωτήσεις προς τους συμμετέχοντες	15
9. Ενδεικτικές επιλογές για πρόσθετη μελέτη.....	15
10. Βιβλιογραφία	16
11. Ηλεκτρονικές Πηγές.....	16

Επιμέλεια Οδηγού Μελέτης: Μιχαέλα Φουρνάκου, Θωμαΐς Περέτη, Κατερίνα Παπάζογλου, Διαμαντή Άννα (ΜΡΔ 2021), Λογγινίδου Ελπίδα-Σοφία, Παπακωνσταντίνου Βασιλική (ΜΡΔ 2020), Τοτοκώτση Άννα Μαρία, Καστριτσέας Αριστοφάνης (ΜΡΔ 2019), Κουρτίδη Καλυψώ, Πενέκελη Γεωργία (ΜΡΔ 2018) και Μαναβη Κρυσταλλένια- Παναγιώτα, Δαλαμήτρα Μαρία-Ανορίτσα (ΜΡΔ 2017)

1. Καλωσόρισμα του Προεδρείου

Αγαπητοί συμμετέχοντες,

Είμαστε στην ευχάριστη θέση να σας καλωσορίσουμε στην 7η πανελλήνια μαθητική προσομοίωση «Μαθητές σε ρόλο Διπλωμάτη», η οποία για πρώτη φορά μετά το πέραςμα της πανδημίας διεξάγεται υβριδικά με φυσική παρουσία και συγκεκριμένα στην Επιτροπή για την εξάλειψη όλων των Μορφών Διακρίσεων σε Βάρος των Γυναικών. Πιο αναλυτικά, τα θέματα, τα οποία θα απασχολήσουν την επιτροπή μας θα είναι σε γενικό πλαίσιο η καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και ειδικότερα οι μορφές της, όπως αυτές εντοπίζονται μέσα στην οικογένεια, στον χώρο εργασίας και περαστικά βίας συλλήβδην, με τα οποία δυστυχώς ερχόμαστε αντιμέτωποι στην καθημερινότητα μας, όπως θύματα βιασμού, σωματεμπορίας, σεξουαλικής παρενόχλησης. Είναι πλέον γεγονός πως αυτό το πρωτόγνωρο φαινόμενο της παγκόσμιας πρόκλησης της πανδημίας (COVID-19), εκτός των άλλων επέφερε και ραγδαία αύξηση των περιστατικών βίας κατά των γυναικών, γεγονός που καθιστά αναγκαία την άμεση λήψη μέτρων για καταπολέμηση και εξάλειψη αυτού του φαινομένου.

Ευελπιστούμε πως αυτή η εμπειρία θα είναι μοναδική για εσάς και πως θα αποτελέσει εφελτήριο για να γνωρίσετε καλύτερα και σε βάθος τον κόσμο των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων. Ως μέλη της επιτροπής περιμένουμε από εσάς να έρθετε με την δέουσα επιθυμία για έρευνα, αναζήτηση και διάλογο και πλήρως εφοδιασμένοι με ενδιαφέρουσες προτάσεις-λύσεις στα ζητήματα που θα συζητήσουμε. Στο εγχείρημα σας αυτό, βοήθημά σας, αποτελεί ο παρών Οδηγός Μελέτης, ο οποίος ελπίζουμε να σας προσφέρει τα κατάλληλα ερεθίσματα και ερείσματα για προσωπική έρευνα, αναζήτηση ιδεών και εύρεση κατάλληλων προτάσεων για τη λήψη πρόσφορων μέτρων που θα βοηθήσουν στην εξάλειψη διακρίσεων σε βάρος των γυναικών και ειδικότερα στην καταπολέμηση της βίας.

Εφοδιαστείτε με δημιουργικές και πρωτότυπες ιδέες, ζήλο και όρεξη για διαπραγματεύσεις και διαλόγους και να προασπίζετε τα ανθρώπινα δικαιώματα έχοντας στο μυαλό σας τα λόγια της Evelyn Beatrice Hall: «Διαφωνώ με αυτό που λες αλλά θα υπερασπιστώ μέχρι θανάτου το δικαίωμά σου να το λες».

Ανυπομονούμε να σας γνωρίσουμε!

Καλή επιτυχία με την έρευνα σας και καλή διασκέδαση σε όλους!

Με εκτίμηση,

Φουρναράκου Μιχαέλα, Πρόεδρος
Περέτη Θωμαΐς, Αντιπρόεδρος

2. Ιστορική επισκόπηση: Ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών και η Σύμβαση για την Εξάλειψη όλων των Μορφών Διακρίσεων κατά των Γυναικών.

Ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ) αποτελεί έναν παγκόσμιο διεθνή οργανισμό, που συστάθηκε από 51 ιδρυτικά κράτη (ανάμεσα στα οποία και η Ελλάδα) στο Σαν Φρανσίσκο στις 26 Ιουνίου του 1945 και τέθηκε σε ισχύ στις 24 Οκτωβρίου του ίδιου έτους, μετά την κύρωση του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών από τα κοινοβούλια των κρατών μελών. Σήμερα αριθμεί 193 κράτη μέλη. Οι σκοποί του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών καταγράφονται στο άρθρο 1 του Χάρτη, με την παράγραφο 3 να εντάσσει σε αυτούς την «ανάπτυξη και ενθάρρυνση του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων χωρίς διάκριση φυλής, φύλου, γλώσσας ή θρησκείας». Βασισμένη στους σκοπούς αυτούς, και εστιάζοντας στη μη διάκριση φύλου, η Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ υιοθέτησε στις 18 Δεκεμβρίου 1979 τη Σύμβαση για την Εξάλειψη όλων των μορφών Διακρίσεων κατά των Γυναικών¹. Ο νομικός χαρακτήρας της ως Διεθνούς Σύμβασης επιφέρει τη δέσμευση των 189 κρατών - τα οποία αποκαλούνται εναλλακτικά «συμβαλλόμενα κράτη» - τα οποία την έχουν επικυρώσει, ως προς την εφαρμογή των διατάξεών της. Στη συνέχεια, τα κράτη – μέρη υιοθέτησαν το Προαιρετικό Πρωτόκολλο στη Σύμβαση, που αναγνωρίζει την ατομική αναφορά σε περίπτωση παραβίασης της Σύμβασης από ένα κράτος – μέρος. Η Ελλάδα έχει κυρώσει και το Πρωτόκολλο.

3. Επιτροπή για την Εξάλειψη όλων των Μορφών Διακρίσεων κατά των Γυναικών: Ρόλος και αρμοδιότητες¹

Η Επιτροπή για την Εξάλειψη όλων των Μορφών Διακρίσεων κατά των Γυναικών είναι ένα σώμα ανεξάρτητων ειδικών που επιβλέπουν την τήρηση της Σύμβασης για την Εξάλειψη Όλων των μορφών Διακρίσεων κατά των Γυναικών. Αποτελείται από 23 ειδικούς πάνω στα δικαιώματα των γυναικών, προερχόμενους από όλον τον κόσμο.

Όλα τα κράτη μέρη της Σύμβασης οφείλουν να υποβάλλουν τακτικά στην Επιτροπή εκθέσεις σχετικά με την εφαρμογή των δικαιωμάτων της Σύμβασης στο εσωτερικό τους. Στην πράξη, τα κράτη-μέρη οφείλουν να προσαρμόσουν τη νομοθεσία τους με τις διατάξεις

¹ Office of the High Commissioner on Human Rights (χ.χ.). *Committee on the Elimination of Discrimination against Women*. Διαθέσιμο στο: <https://www.ohchr.org/en/hrbodies/cedaw/pages/cedawindex.aspx> (Ανακτήθηκε στις 09/10/2020).

της Σύμβασης. Αυτές οι εκθέσεις εξετάζονται από την Επιτροπή που στη συνέχεια εκδίδει και αποστέλλει στα ενδιαφερόμενα κράτη μέρη τις «Παρατηρήσεις» της επί αυτών. Συχνά η Επιτροπή ζητά από τα κράτη διευκρινίσεις ή κυρώσεις κι άλλων διεθνών συμβάσεων για την αποτελεσματικότερη εφαρμογή των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Επίσης, η Επιτροπή έχει την αρμοδιότητα να εξετάζει προσφυγές για παραβιάσεις των διατάξεων της Σύμβασης. Οι προσφυγές αυτές μπορούν να υποβάλλονται από άτομα ή ομάδες ατόμων ή στο όνομα ατόμων ή ομάδων ατόμων που υπόκεινται στη δικαιοδοσία κράτους-μέρους, που διατείνονται ότι είναι θύματα παραβίασης από αυτό το κράτος-μέρος κάποιου από τα δικαιώματα που αναφέρονται στη Σύμβαση (Άρθρο 2 της Σύμβασης). Τέλος, η Επιτροπή στην προσπάθεια της να διευκολύνει τα κράτη μέρη στην καλύτερη εφαρμογή των διατάξεων της, ερμηνεύει τις διατάξεις του Συμφώνου και δημοσιεύει τα «Γενικά Σχόλια» για συγκεκριμένα ζητήματα και θεματικές.

4. Άρθρα Σύμβασης Για την Εξάλειψη Όλων των μορφών Διακρίσεων κατά των Γυναικών

«Άρθρο 5 - Τα Κράτη μέλη λαμβάνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα ώστε:

- α. να τροποποιήσουν τα σχέδια και τα πρότυπα κοινωνικοπολιτιστικής συμπεριφοράς του άνδρα και της γυναίκας με σκοπό να φθάσουν στην εξάλειψη των προκαταλήψεων κατωτερότητας ή της ανωτερότητας του ενός ή του άλλου φύλου ή στην ιδέα ενός στερεότυπου ρόλου των ανδρών και των γυναικών,*
- β. να ενεργήσουν κατά τρόπο ώστε η οικογενειακή αγωγή να συμβάλλει στην καλή κατανόηση ότι η μητρότητα είναι κοινωνική λειτουργία και στην αναγνώριση της κοινής ευθύνης του άνδρα και της γυναίκας στη φροντίδα για την ανατροφή των παιδιών και για την εξασφάλιση της αναπτύξεώς τους, εξυπακουμένου ότι το συμφέρον των παιδιών είναι ο πρωταρχικός ρόλος σε όλες τις περιπτώσεις.*

Άρθρο 6.- *Τα κράτη μέλη λαμβάνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα, συμπεριλαμβανομένων και νομοθετικών διατάξεων, για να καταστείλουν, σε όλες τις μορφές τους, το εμπόριο των γυναικών και την εκμετάλλευση της πορνείας των γυναικών.*

Άρθρο 10.- *Τα κράτη μέλη λαμβάνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα για να εξαλείψουν τις διακρίσεις κατά των γυναικών ώστε να τους εξασφαλίσουν δικαιώματα ίσα με εκείνα των ανδρών όσον αφορά την εκπαίδευση και, ιδιαίτερα, για να εξασφαλίσουν, σε βάση ισότητας του άνδρα και της γυναίκας:*

- ζ. τις ίδιες δυνατότητες να συμμετέχουν ενεργά στα σπόρ και τη σωματική αγωγή,
η. τη δυνατότητα να λαμβάνουν ειδικές πληροφορίες μορφωτικής φύσεως που τείνουν να εξασφαλίσουν την υγεία και την ευτυχία των οικογενειών, συμπεριλαμβανομένων σ' αυτές και της πληροφόρησης και συμβουλών σχετικών με τον οικογενειακό προγραμματισμό.

Άρθρο 12.-

1. Τα Κράτη μέλη λαμβάνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα για να εξαλείψουν τις διακρίσεις κατά των γυναικών στον τομέα της υγειονομικής περιθάλψεως, ώστε να εξασφαλίσουν σ' αυτές, σε βάση ισότητας άνδρα και γυναίκας, τα μέσα ώστε να δικαιούνται ιατρικές υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων κι εκείνων που αφορούν τον οικογενειακό προγραμματισμό.
2. Παρά τις διατάξεις της ανωτέρω παραγράφου 1, τα Κράτη μέλη θα παρέχουν στις γυναίκες κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης, κατά τον τοκετό και μετά τον τοκετό, κατάλληλες υπηρεσίες και εν ανάγκη δωρεάν, καθώς και κατάλληλη διατροφή κατά την εγκυμοσύνη και το θηλασμό».

5. Επεξήγηση Ορολογίας

Σωματεμπορία: Η στρατολόγηση, διακίνηση, μετακίνηση, υπόθαψη ή παραλαβή προσώπων μέσω της απειλής ή χρήσης βίας ή άλλων μορφών εξαναγκασμού, απαγωγής, απάτης, εξαπάτησης, κατάχρησης εξουσίας ή μιας ευάλωτης θέσης ή της παροχής ή λήψης πληρωμών ή ωφελημάτων για την εξασφάλιση της συναίνεσης ενός προσώπου που ασκεί έλεγχο επί άλλου προσώπου με σκοπό την εκμετάλλευση. Η εκμετάλλευση περιλαμβάνει κατ' ελάχιστο την εκμετάλλευση για εκπόρνευση ή άλλες μορφές σεξουαλικής εκμετάλλευσης, για καταναγκαστική εργασία ή υπηρεσίες, για δουλειά ή πρακτικές παρόμοιες με τη δουλειά και την αφαίρεση οργάνων.²

Ενδοοικογενειακή βία: Κάθε σωματική, σεξουαλική, ή ψυχολογική βία που ασκείται σε βάρος του θύματος από τον τωρινό ή πρώην σύζυγο, ή σύντροφο, ή άλλα μέλη της οικογένειας με σκοπό την υποβάθμισή του.³

² HR Portal (χ.χ.). Glossary on Sexual Exploitation and Abuse. Διαθέσιμο στο: <https://hr.un.org> (Ανακτήθηκε στις 15/10/2021).

³ Ομοίως

Σεξουαλική βία: Πράξεις σεξουαλικού χαρακτήρα εναντίον ενός ή περισσότερων ανθρώπων, οι οποίες προκαλούν την εμπλοκή του/τους σε πράξη σεξουαλικής φύσεως με βία ή με απειλή βίας ή με εξαναγκασμό, όπως οι πράξεις που προκαλούνται από φόβο άσκησης βίας, πίεση, κράτηση, ψυχολογική καταπίεση, κατάχρηση εξουσίας ή από την εκμετάλλευση ενός καταναγκαστικού περιβάλλοντος.⁴

Σεξουαλική παρενόχληση: Οποιαδήποτε μορφή ανεπιθύμητης λεκτικής, μη λεκτικής ή υλικής συμπεριφοράς σεξουαλικής φύσεως με σκοπό ή αποτέλεσμα την προσβολή της αξιοπρέπειας ενός ατόμου, ιδίως όταν έτσι δημιουργείται ένα εκφοβιστικό, εχθρικό, υποβαθμιστικό/ταπεινωτικό, εξευτελιστικό ή προσβλητικό περιβάλλον.⁵

Καταναγκαστικός γάμος: Κάθε γάμος που τελείται χωρίς την έγκυρη συναίνεση ενός εκ των δύο μερών και με παρεμβολή φυσικού ή συναισθηματικού εξαναγκασμού.⁶

Γυναικοκτονία: Η γυναικοκτονία (femicide), δηλαδή η «δολοφονία γυναικών, νεαρών κοριτσιών, θηλυκών εμβρύων και βρεφών για λόγους που σχετίζονται με το φύλο τους», σύμφωνα με τον επικρατούντα στη σχετική βιβλιογραφία ορισμό, αποτελεί την χειρότερη και πιο καταστροφική μορφή βίας σε βάρος των γυναικών. Ο όρος femicide διατυπώθηκε για πρώτη φορά το 1976 στο «Διεθνές Δικαστήριο για τα εγκλήματα σε βάρος των γυναικών» από την φεμινίστρια κοινωνιολόγο Diana Russell. Στόχος ήταν να δοθεί ορατότητα στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των γυναικοκτονιών και να αναδειχθεί η διάκρισή τους από το αδίκημα της απλής ανθρωποκτονίας (homo-cide)⁷.

⁴ Ομοίως

⁵ Ομοίως

⁶ *Asian Pacific Ocean on Gender Based Violation, Forced marriage. Διαθέσιμο στο: <https://www.api-gbv.org/about-gbv/types-of-gbv/forced-marriage/> (Ανακτήθηκε 15/10/2021).*

⁷ SYNTAGMAWATCH.GR. Γυναικοκτονία: Η έμφυλη διάσταση του εγκλήματος. Διαθέσιμο στο: <https://www.syntagmawatch.gr/trending-issues/gynaikoktonia-h-emfylh-diastash-tou-adikhmatos-ths-anthrwpoktonias/> (Ανακτήθηκε 25/10/2022)

6. Ανάλυση των άρθρων της Σύμβασης με τη βοήθεια των Γενικών Συστάσεων 19 και 35 της Επιτροπής

Η Επιτροπή για την Εξάλειψη όλων των Μορφών Διακρίσεων κατά των Γυναικών εξέδωσε το 1992 τη Γενική Σύσταση υπ' αριθμόν 19, η οποία, βασισμένη στη Σύμβαση για την Εξάλειψη όλων των Μορφών Διακρίσεων κατά των Γυναικών, εξειδικεύει, εξηγεί, και αναλύει τη βία κατά των γυναικών, υπό το πρίσμα του όρου διάκριση και της Σύμβασης. Παρακάτω, παρατίθεται η Γενική Σύσταση 19 καθώς και οι προσθήκες/αναθεωρήσεις της Γενικής Σύστασης 35.

6.1. Γενική Σύσταση 19

Γενικά Σχόλια

Η Σύμβαση στο Άρθρο 1 ορίζει τη διάκριση κατά των γυναικών. Ο ορισμός της διάκρισης περιλαμβάνει τη βία με βάση το φύλο, η οποία είναι η βία που έχει ως στόχο μία γυναίκα για τον λόγο ότι είναι γυναίκα ή που επηρεάζει τις γυναίκες δυσανάλογα. Περιλαμβάνει πράξεις που προκαλούν φυσική, ψυχική ή σεξουαλική βλάβη ή δεινοπάθεια, απειλές τέτοιων πράξεων, εξαναγκασμό και άλλες στερήσεις της ελευθερίας. Η βία με βάση το φύλο μπορεί να παραβιάζει ορισμένες προβλέψεις της Σύμβασης, ανεξάρτητα από το αν αυτές αναφέρουν ρητά τον όρο “βία”.

Η βία με βάση το φύλο, η οποία βλάπτει ή εμποδίζει την απόλαυση εκ μέρους των γυναικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων και θεμελιωδών ελευθεριών προβλεπόμενων από διεθνή νομοθετικά κείμενα είναι διάκριση που εμπίπτει στον ορισμό του Άρθρου 1 της Σύμβασης. Σε αυτά τα δικαιώματα και τις ελευθερίες περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων το Δικαίωμα στη Ζωή, το δικαίωμα να μην είναι κανείς θύμα βασανιστηρίων ή σκληρής, απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης ή τιμωρίας, το Δικαίωμα στην ατομική ελευθερία και ασφάλεια, το Δικαίωμα στην ίση προστασία ενώπιον του νόμου, το Δικαίωμα στο υψηλότερο δυνατό επίπεδο φυσικής και ψυχικής υγείας και το Δικαίωμα σε δίκαιες και ευνοϊκές συνθήκες εργασίας.

Η Σύμβαση εφαρμόζεται σε περιπτώσεις βίας που διαπράττεται από δημόσιες αρχές. Τέτοιες πράξεις βίας ενδέχεται να παραβιάζουν τις υποχρεώσεις του Κράτους που προκύπτουν από το διεθνές δίκαιο, σε συνδυασμό με την παραβίαση της Σύμβασης. Τονίζεται, ωστόσο, ότι η διάκριση όπως ορίζεται στη Σύμβαση δεν περιορίζεται σε πράξεις από και στο όνομα των Κυβερνήσεων (βλ. Άρθρα 2(ε), 2(στ) και 5). Για παράδειγμα, στο Άρθρο 2(ε) η Σύμβαση καλεί τα Κράτη-μέλη να λάβουν όλα τα απαραίτητα μέτρα για να εξαλείψουν τις διακρίσεις κατά των γυναικών από κάθε άτομο, οργανισμό ή επιχείρηση. Το

διεθνές δίκαιο προβλέπει επίσης ότι τα Κράτη ενδέχεται επίσης να είναι υπεύθυνα για ιδιωτικές πράξεις, αν αυτά αποτυγχάνουν να πράξουν με τη δέουσα επιμέλεια ώστε να αποτρέψουν τις παραβιάσεις δικαιωμάτων ή να ερευνήσουν και να τιμωρήσουν πράξεις βίας, ενώ ενδέχεται να ευθύνονται και για την παροχή αποζημίωσης.⁸

Γενικά Σχόλια πάνω σε συγκεκριμένα Άρθρα της Σύμβασης

Άρθρα 2(στ), 5 και 10(γ)⁹

Παραδοσιακές αντιλήψεις σύμφωνα με τις οποίες οι γυναίκες θεωρούνται υποτελείς στους άνδρες ή έχουν στερεοτυπικούς ρόλους διαιωνίζουν ευρέως διαδεδομένες πρακτικές που εμπεριέχουν βία ή εξαναγκασμό, όπως η ενδοοικογενειακή βία και κατάχρηση, ο καταναγκαστικός γάμος, οι θάνατοι που αφορούν την προίκα, επιθέσεις με οξύ και η γυναικεία περιτομή (κλειτοριδεκτομή). Τέτοιες προκαταλήψεις και πρακτικές ενδέχεται να δικαιολογούν τη βία με βάση το φύλο ως μία μορφή προστασίας ή ελέγχου των γυναικών. Το αποτέλεσμα τέτοιας βίας είναι η στέρηση των γυναικών από την ίση απόλαυση των δικαιωμάτων τους. Ενώ η εδώ παρατιθέμενη ανάλυση εστιάζει κυρίως στην πραγματική ή απειλούμενη βία, οι υποκρυπτόμενες συνέπειες αυτών των μορφών βίας με βάση το φύλο συμβάλλουν στη διατήρηση των γυναικών σε υποτελείς ρόλους και συντελούν τόσο στο χαμηλό επίπεδο πολιτικής συμμετοχής, όσο και στο χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης, δεξιοτήτων και ευκαιριών εργασίας των γυναικών.

Οι αντιλήψεις αυτές επίσης συμβάλλουν στην διάδοση της πορνογραφίας, καθώς και άλλες μορφές εμπορικής εκμετάλλευσης των γυναικών ως σεξουαλικά αντικείμενα, παρά ως ατόμων. Αυτό, με τη σειρά του, ενισχύει τη βία με βάση το φύλο.

Άρθρο 6¹⁰

Τα Κράτη-Μέλη είναι υποχρεωμένα από το Άρθρο 6 να λαμβάνουν μέτρα ώστε να καταστέλλουν όλες τις μορφές σωματεμπορίας και εκμετάλλευσης της πορνείας των γυναικών. Πέραν από τις καθιερωμένες μορφές σωματεμπορίας έχουν δημιουργηθεί νέες μορφές σεξουαλικής εκμετάλλευσης, όπως ο σεξουαλικός τουρισμός. Οι πρακτικές αυτές είναι ασυμβίβαστες με την ίση απόλαυση δικαιωμάτων εκ μέρους των γυναικών όσον

⁸ *Division for the Advancement of Women (1992). CEDAW General Recommendation No. 19: Violence against Women, Department of Economic and Social Affairs. Παράγραφοι 6-9 Διαθέσιμο στο: <https://www.refworld.org/pdfid/453882a422.pdf> (Ανακτήθηκε 15/10/2021).*

⁹ *Γενική Σύσταση 19, παράγραφοι 11-12.*

¹⁰ *Γενική Σύσταση 19, παράγραφοι 13-16*

αφορά τα δικαιώματα και την αξιοπρέπειά τους και τοποθετούν τις γυναίκες σε ιδιαίτερο κίνδυνο βίας και κατάχρησης.

Η φτώχεια και η ανεργία αυξάνουν τις πιθανότητες σωματεμπορίας των γυναικών, συμπεριλαμβανομένων των νέων κοριτσιών. Οι ιερόδουλες είναι ιδιαίτερα ευάλωτες στη βία διότι η κατάστασή τους, η οποία ενδέχεται να είναι παράνομη, τείνει να τις περιθωριοποιεί. Χρειάζονται την ίση προστασία εκ μέρους του νόμου κατά του βιασμού και άλλων μορφών βίας. Σε αυξημένα επίπεδα σεξουαλικής εκμετάλλευσης οδηγούν και οι πόλεμοι, οι ένοπλες συγκρούσεις και η κατάληψη και κατοχή εδαφών.

Άρθρο 12¹¹

Τα Κράτη-μέλη υποχρεούνται από το Άρθρο 12 να λαμβάνουν μέτρα ώστε να διασφαλίζουν την ίση πρόσβαση στην ιατρική περίθαλψη. Η βία κατά των γυναικών τοποθετεί την υγεία τους και τις ζωές τους σε κίνδυνο.

Σε κάποια Κράτη παρατηρούνται πρακτικές που διαιωνίζονται από την κουλτούρα και την παράδοση, οι οποίες είναι επιβλαβείς για την υγεία των γυναικών και των παιδιών. Αυτές οι πρακτικές συμπεριλαμβάνουν διατροφικούς περιορισμούς σε εγκύους, προτιμήσεις σε αρσενικά τέκνα και γυναικεία περιτομή (κλειτοριδεκτομή) ή ακρωτηριασμό των γεννητικών οργάνων.

Ενδοοικογενειακή βία¹²

Η ενδοοικογενειακή βία είναι μία από τις πιο ύπουλες μορφές βίας σε βάρος των γυναικών. Είναι διαδεδομένη σε όλες τις κοινωνίες. Στις οικογενειακές σχέσεις οι γυναίκες όλων των ηλικιών εκτίθενται σε βία όλων των ειδών, συμπεριλαμβανομένων του ξυλοδαρμού, του βιασμού, άλλων μορφών σεξουαλικής προσβολής, ψυχικής και άλλων μορφών βίας, οι οποίες διαιωνίζονται με παραδοσιακές πρακτικές. Η έλλειψη οικονομικής ανεξαρτησίας εξαναγκάζει πολλές γυναίκες να παραμένουν σε βίαιες σχέσεις.

¹¹ Γενική Σύσταση 19, παράγραφοι 19-20.

¹² Γενική Σύσταση 19, παράγραφος 23.

6.2. Σύντομη Ανάλυση Γενικής Σύστασης 35

Σκοπός της Γενικής Σύστασης 35 είναι η ανανέωση των μέτρων που προτείνονται στη Γενική Σύσταση 19 και ως εκ τούτου πρέπει να μελετώνται συνδυαστικά.¹³ Στη Γενική Σύσταση 19 και άλλα διεθνή κείμενα, ο όρος «βία κατά των

γυναικών» χρησιμοποιήθηκε με ιδιαίτερη έμφαση στο γεγονός ότι βασίζεται σε φυλετικές διαφορές. Στη σύσταση 35 συγκεκριμενοποιείται ακόμη περισσότερο «η βία κατά των γυναικών», καθώς επικεντρώνεται στα φυλετικά αίτια του καθώς και τις επιπτώσεις του. Μέσω της νέας Σύστασης, η Επιτροπή κρίνει ότι η «βία κατά των Γυναικών» είναι ένα βασικός οικονομικός, πολιτικός και κοινωνικός τρόπος διαιώνισης των αντιλήψεων περί υποδεέστερης θέσης των γυναικών και ταυτόχρονα αποτελεί κρίσιμο εμπόδιο για την επίτευξη ουσιαστικής/πραγματικής ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών. Για την καταπολέμηση της ανωτέρω κατάστασης και πάντα σε συνάρτηση με την Γενική Σύσταση 19, η Σύσταση 35 συγκεκριμενοποιεί τους τρόπους δράσης των κρατών. Ειδικότερα, από νομοθετικής άποψης ορίζει ότι τα κράτη πρέπει να φροντίσουν για την ύπαρξη νομοθεσίας, η οποία απαγορεύει κάθε μορφή φυλετικής βίας και να εναρμονίσουν την υπάρχουσα νομοθεσία με το περιεχόμενο της Σύμβασης. Παράλληλα ορίζει ότι πρέπει να παρέχονται οι απαραίτητοι πόροι για τη δημιουργία ανάλογης πολιτικής καταπολέμησης της βίας κατά των γυναικών/φυλετικής βίας. Τέλος, παραθέτει ανανεωμένα μέτρα για τη δικαστική εξουσία σύμφωνα με τα οποία το δικαστικό σύστημα πρέπει να φροντίζει για την ακεραιότητα όλων των δικαστικών αποφάσεων και κυρίως αυτών που αφορούν υποθέσεις «φυλετικής βίας». Με μια γενικότερη ανάγνωση η Γενική Σύσταση 35 έρχεται να ισχυροποιήσει τις επιταγές της Σύστασης 19.

¹³ *Office of the High Commissioner on Human Rights (2017). General recommendation No. 35 on gender-based violence against women, updating general recommendation No. 19. Διαθέσιμο στο:*
https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CEDAW/C/GC/%2035&Lang=en (Ανακτήθηκε 15/10/2021).

7. Ειδικότερα ζητήματα

Όπως προκύπτει από την ανάλυση των παραπάνω, οι μορφές που μπορεί να προσλάβει η βία κατά των γυναικών είναι ποικίλες και θέτουν σε κίνδυνο τα δικαιώματα και τις ελευθερίες τους. Προκειμένου να θεμελιωθεί η ισότητα των δύο φύλων και η προστασία των δικαιωμάτων όλων, είναι απαραίτητο να εξαλειφθεί κάθε μορφή βίας.¹⁴ Αξίζει ωστόσο η περαιτέρω μελέτη ορισμένων, άκρως επικίνδυνων και διαχρονικών προβλημάτων

7.1. Ενδοοικογενειακή βία

Σύμφωνα με επίσημα στοιχεία του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας, μια στις τρεις γυναίκες παγκοσμίως έχει πέσει θύμα ενδοοικογενειακής βίας και συγκεκριμένα σε ορισμένες περιοχές της Ανατολικής Μεσογείου που υποστηρίζουν την ανωτερότητα των ανδρών τα ποσοστά αυτά αγγίζουν το 37%. Μαρτυρίες γυναικών καταγγέλλουν περιστατικά βίας από συγγενικά τους πρόσωπα. Περισσότερες από το 25% των γυναικών ηλικίας 15-49 ετών παγκοσμίως αναφέρουν ότι έχουν υποστεί σωματική ή ψυχολογική βία από νυν ή πρώην σύντροφο.¹⁵

Η ενδοοικογενειακή βία μπορεί να προσλάβει ποικίλες μορφές, όπως επιθέσεις, κακοποίηση ή και εκμετάλλευση. Αποτελεί ένα φαινόμενο διαδεδομένο και συχνά βαθιά ριζωμένο στις αντιλήψεις πολλών κοινωνιών με στόχαστρο κατά κύριο λόγο γυναίκες. Τα αίτια αυτής της κατάστασης αποτελούν, ενδεικτικά και μεταξύ άλλων: το χαμηλό εκπαιδευτικό επίπεδο, ο εθισμός σε εξαρτησιογόνες ουσίες (ναρκωτικά, αλκοόλ), τα κοινωνικά στερεότυπα και οι αντιλήψεις.

Η αύξηση των κρουσμάτων της πανδημίας του κορονοϊού (Covid-19) και η επιβολή εκτεταμένων απαγορεύσεων κυκλοφορίας (lockdown) σε πολλά κράτη είχε ως απότοκο την έξαρση αυτού του φαινομένου.¹⁶ Το άγχος, η απώλεια εργασίας ή και μείωση του εισοδήματος, ο αυξημένος χρόνος με τους συζύγους και ο αποκλεισμός των γυναικών από υπηρεσίες, αλλά και τις οικογένειές και φίλους τους, που θα τους προσέφεραν στήριξη, συντέλεσαν στην αύξηση των ποσοστών ενδοοικογενειακής βίας κατά 50% περίπου, ιδίως σε κοινωνίες που χαρακτηρίζονται από φτώχεια.¹⁷

Εν κατακλείδι, οι συνέπειες που επιφέρει η βία στο πλαίσιο του οικογενειακού περιβάλλοντος καθίστανται καταστροφικές. Οι σοβαρότερες από αυτές είναι οι

¹⁴ UN Women, *Frequently asked questions: Types of violence against women*. Διαθέσιμο στο: <https://www.unwomen.org/en/what-we-do/ending-violence-against-women/faqs/types-of-violence> (Ανακτήθηκε στις 23/10/2021)

¹⁵ World Health Organization (WHO), *Violence against women*. Διαθέσιμο στο: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/violence-against-women> (Ανακτήθηκε στις 24/10/2021)

¹⁶ World Health Organization-Regional Office for the Eastern Mediterranean (χ.χ.). *Violence, Injuries and Disabilities*. Διαθέσιμο στο: <http://www.emro.who.int/violence-injuries-disabilities/violence-news/levels-of-domestic-violence-increase-as-covid-19-pandemic-escalates.html> (Ανακτήθηκε στις 24/10/2021)

¹⁷ World Health Organization-hrp (2020). *Covid-19 and violence against women-What the health system/sector can do*. Διαθέσιμο στο <https://apps.who.int/iris/handle/10665/331699> (Ανακτήθηκε στις 24/10/2021).

τραυματισμοί, η κατάθλιψη, η απόπειρα αυτοκτονίας αλλά και τα αυξημένα ποσοστά θανάτων. Είναι χαρακτηριστικό ότι οι περιπτώσεις δολοφονιών γυναικών από άνδρες του οικείου τους περιβάλλοντος έχουν αυξηθεί δραματικά, με περισσότερες από 130 γυναικοκτονίες να καταγράφονται καθημερινά. Πρόκειται, επομένως, για μια συνθήκη άκρως επικίνδυνη για την υγεία και τη σωματική ακεραιότητα των γυναικών, που θίγει με τον πιο ακραίο τρόπο τα δικαιώματά τους.¹⁸

7.2. Βία κατά των γυναικών στον εργασιακό χώρο

Σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία του ΠΟΥ (Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας) μία στις τρεις γυναίκες παγκοσμίως έχουν αντιμετωπίσει τουλάχιστον μια φορά στη ζωή τους κάποια μορφή βία. Η έμφυλη βία ακολουθεί τις γυναίκες και στον χώρο εργασίας τους. Συχνά εργαζόμενες γυναίκες που κατέχουν θέσεις με υψηλές απαιτήσεις, πέφτουν θύματα υπονόμευσης από άτομα που προσπαθούν με κάθε τρόπο να μειώσουν την αποδοτικότητά τους και να προκαλέσουν την απόλυσή τους. Έρχονται καθημερινά αντιμέτωπες με ακατάλληλα σχόλια σεξιστικού περιεχομένου και συμπεριφορές που προσβάλλουν την αξιοπρέπειά τους και τα δικαιώματα των γυναικών εν γένει. Οι ανωτέρω καταστάσεις διαμορφώνουν έναν επαγγελματικό χώρο άκρως επικίνδυνο για τις εργαζόμενες, χωρίς την ασφάλεια και την προστασία που οφείλει κάθε εργασιακό περιβάλλον να παρέχει.¹⁹

Ασφαλώς, τέτοιες καταστάσεις εγκυμονούν σοβαρές συνέπειες για την ψυχική και σωματική υγεία των γυναικών. Σε ψυχολογικό επίπεδο, τα θύματα παρενόχλησης βιώνουν έντονα συναισθήματα άγχους, ενοχής, φόβο για ενδεχόμενες παρεπόμενες απειλές, ενώ σε ορισμένες ακραίες περιπτώσεις μπορεί να οδηγηθούν σε κατάθλιψη και απομόνωση. Πολλές γυναίκες φοβούμενες τον στιγματισμό οδηγούνται στην παραίτηση και την απώλεια του επαγγέλματός τους, γεγονός που επιφέρει επιπτώσεις στην οικονομική τους κατάσταση και τη μετέπειτα επαγγελματική τους πορεία. Λύση σε τέτοια φαινόμενα αποτελεί η ενδυνάμωση των ίδιων των θυμάτων με στόχο αντιδράσουν στην εκμετάλλευση και την προσβολή.²⁰

¹⁸ UN Women, *Facts and figures: ending violence against women*. Διαθέσιμο στο: <https://www.unwomen.org/en/what-we-do/ending-violence-against-women/facts-and-figures> (Ανακτήθηκε στις 25/10/2021).

¹⁹ *Gender Based Violence and the Workplace, Report of the Expert Group Meeting*. Διαθέσιμο στο: <https://www.un.org/womenwatch/osagi/ianwqe2012/Executive-Summary-EGM-GBV-Workplace-Feb-21.pdf> (Ανακτήθηκε στις 25/10/2021).

²⁰ *The Facts on Gender- Based Workplace Violence, research and reports*. Διαθέσιμο στο: <https://www.workplacesrespond.org/resource-library/facts-gender-based-workplace-violence/> (Ανακτήθηκε στις 25/10/2021)

Το κίνημα #MeToo20, που πρωτοεμφανίστηκε το 2016 και μέσα σε λίγα χρόνια διαδόθηκε σ' ολόκληρο τον κόσμο, με αποκορύφωμα τη χρονιά του 2021, που σημειώθηκαν αλληπαλάλληλες καταγγελίες γυναικών, οι οποίες – προκειμένου να διατηρήσουν τις θέσεις εργασίας τους- δεν είχαν άλλη επιλογή παρά να αντιμετωπίσουν τη σεξουαλική παρενόχληση. Χάρη στο διαδίκτυο και τα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης, χιλιάδες γυναίκες ανά τον κόσμο ξεπέρασαν τον φόβο τους και μοιράστηκαν τις επώδυνες καταστάσεις που βίωσαν, ενθαρρύνοντας έτσι κι άλλες να τις μιμηθούν και να απευθυνθούν στις αρχές. Σήμερα, δημοσιεύονται διαρκώς νέα περιστατικά παρενόχλησης γυναικών στον χώρο εργασίας, γεγονός που σηματοδοτεί την έναρξη μιας νέας εποχής λύτρωσης και απόδοσης της δικαιοσύνης.²¹

Ωστόσο, παρά τη σχετική πρόοδο και την ενθάρρυνση των θυμάτων να καταγγέλλουν τα περιστατικά, πολλές γυναίκες εξακολουθούν να σιωπούν, υπό το καθεστώς φόβου λόγω των εκβιασμών ενός εργοδότη, ή του κοινωνικού αποκλεισμού και του διασυρμού. Επιτακτική είναι επομένως η ανάγκη μέριμνας και στήριξης όλων των γυναικών να βρουν το σθένος να αναζητήσουν βοήθεια και να τερματιστεί εντέλει ο φαύλος κύκλος οποιασδήποτε μορφής βίας κατά των γυναικών.

Στόχος του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την ισότητα των φύλων είναι και η καταπολέμηση της έμφυλης βίας που εντοπίζεται στον εργασιακό χώρο με την κύρωση της Διεθνούς Σύμβασης Εργασίας για την βία και την παρενόχληση στην εργασία. Σύμφωνα με την Σύμβαση αυτή η Ελλάδα προσπαθεί να πετύχει σε εθνικό εργασιακό επίπεδο τα παρακάτω:²²

- Ν. 4808/2021 Μέρος Ι και ΙΙ με μέτρα πρόληψης και καταπολέμησης του φαινομένου
- Εισήγηση νομοθετικών παρεμβάσεων για τροποποιήσεις στον Ποινικό Κώδικα.
- Θεσμική ενίσχυση της Επιθεώρησης Εργασίας για την αντιμετώπιση και παρακολούθηση των περιστατικών.
- Καθιέρωση πολιτικών σε επίπεδο επιχείρησης για την αντιμετώπιση της βίας και παρενόχλησης καθώς και της διαχείρισης των εσωτερικών καταγγελιών.
- Σύνδεση υποχρεώσεων εργοδότη για πρόληψη και αντιμετώπιση περιστατικών με κυρωτικό πλαίσιο.

Ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών στην προσπάθειά του να καταπολεμήσει την άνιση μεταχείριση των γυναικών στον εργασιακό χώρο και συγκεκριμένα στον τομέα της διπλωματίας, με απόφαση της Γενικής Συνέλευσης του καθιέρωσε την 24η Ιουνίου ως Διεθνή Ημέρα για τις γυναίκες στην διπλωματία. Πιο

²¹ UN Women, #MeToo Headlines from a global movement. Διαθέσιμο στο: <https://www.unwomen.org/-/media/headquarters/attachments/sections/library/publications/2020/brief-metoo-headlines-from-a-global-movement-en.pdf?la=en&vs=3013> (Ανακτήθηκε στις 25/10/2021).

²² Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων. Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Ισότητα των Φύλων 2021-2025. Διαθέσιμο στο: <http://www.opengov.gr/minlab/wp-content/uploads/downloads/2021/07/ΕΣΔΙΦ-2021-2025.pdf> (Ανακτήθηκε στις 27/10/2022)

συγκεκριμένα, η Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών καθιέρωσε την 24η Ιουνίου ως Διεθνή Ημέρα για τις Γυναίκες στη Διπλωματία, με Απόφαση που υιοθέτησε κατά τη συνεδρίαση της 20ης Ιουνίου 2022. Η Απόφαση συζητημένη από σχεδόν όλα τα κράτη-μέλη του ΟΗΕ (191 από 193), συμπεριλαμβανομένης της Ελλάδας, και αναγνωρίζει ότι η ενεργός συμμετοχή των γυναικών, επί ίσοις όροις με τους άνδρες, σε όλα τα επίπεδα λήψης αποφάσεων είναι απαραίτητη για την επίτευξη ουσιαστικής έμφυλης ισότητας, βιώσιμης ανάπτυξης, ειρήνης και δημοκρατίας. Επιπλέον, καλεί όλα τα κράτη-μέλη του ΟΗΕ να εορτάζουν τη Διεθνή Ημέρα για τις Γυναίκες στη Διπλωματία (24 Ιουνίου) κάθε χρόνο, και μέσω δράσεων ευαισθητοποίησης της κοινής γνώμης, με σκοπό την προώθηση της ισόρροπης κατά φύλο συμμετοχής σε όλα τα επίπεδα της διπλωματίας²³.

7.3. Καταναγκαστικός γάμος γυναικών

Όπως προαναφέρθηκε, ως καταναγκαστικοί γάμοι ορίζονται εκείνοι που τελούνται χωρίς την έγκυρη συναίνεση ενός εκ των δύο μερών, αλλά με σωματικό ή συναισθηματικό εξαναγκασμό. Ο γάμος κατά των γυναικών συνιστά από μόνος του μια πράξη βίας κατά των γυναικών καθώς ως «καταναγκαστική» απόφαση ασκεί κρίως ψυχολογική βία στο εν λόγω φύλο. Ωστόσο, στις περισσότερες περιπτώσεις, παρά τη φαινομενική συγκατάθεση από την πλευρά των γυναικών, αυτή στην πραγματικότητα πηγάζει από το φόβο και την πίεση να συνάψουν ή να παραμείνουν σ' έναν γάμο που δεν επιθυμούν.²² Συνιστά επομένως το συγκεκριμένο φαινόμενο κατάφωρη παραβίαση των δικαιωμάτων των γυναικών, ενώ έχει χαρακτηριστεί από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Εργασίας ως μια από τις σύγχρονες μορφές σκλαβιάς, αφού οι γυναίκες στερούνται κάθε δυνατότητας να σχεδιάσουν ελεύθερα το μέλλον τους. Ενδεικτικό είναι το γεγονός ότι μόνο στη διάρκεια του 2016 εντοπίστηκαν περισσότεροι από 15 χιλιάδες άνθρωποι-θύματα καταναγκαστικών γάμων, το 88% των οποίων ήταν γυναίκες και κορίτσια, στοιχεία που δείχνουν την έκταση και τη σοβαρότητα του προβλήματος. Παρά την ύπαρξη διεθνούς αλλά και εθνικών νομοθεσιών που

²³ *Ηνωμένα Έθνη. Διαθέσιμο στο <https://unric.org/el/>*

αναγνωρίζουν το φαινόμενο των καταναγκαστικών γάμων τα ποσοστά σε πολλές χώρες διαρκώς αυξάνονται.²⁴

Μερικά από τα αίτια του φαινομένου είναι οι κοινωνικές πρακτικές και οι παραδόσεις ενός λαού, η οικονομική ανέχεια των οικογενειών των γυναικών, που τις ωθούν να συνάψουν έναν γάμο που δεν επιθυμούν, παράγοντας, μάλιστα, που ενισχύθηκε σημαντικά λόγω της πανδημίας σε πολλά κράτη. Συχνό είναι, επίσης, το φαινόμενο των συμφωνημένων γάμων, κατά τους οποίους οι γονείς αναλαμβάνουν τον καθοριστικό ρόλο επιλογής συζύγου για τις ενήλικες κόρες τους. Παρόλο που, τυπικά, η γυναίκα είναι αυτή που λαμβάνει την τελική απόφαση, η γνώμη της συνήθως παρακάμπτεται.²⁵

Αναμφίβολα, οι επιπτώσεις μιας τέτοιας επώδυνης διαδικασίας για τις γυναίκες είναι φανερές και επιδρούν στην ψυχοσωματική τους υγεία. Οι γυναίκες που παντρεύονται σε νεαρή ηλικία, αποκόπτονται βίαια και απότομα από το οικογενειακό τους περιβάλλον. Συνδέεται μάλιστα ο καταναγκαστικός γάμος με αυξημένα ποσοστά κατάθλιψης αλλά και ενδοοικογενειακής βίας και πρόκειται για ένα φαινόμενο που κρίνεται αναγκαίο να εξαιρεθεί.²⁶

Ο «γάμος ανηλίκων» είναι μία πράξη που πρωτίστως θίγει το γυναικείο φύλο, αποτελεί μία έμμεση μορφή βίας κατά των γυναικών και τελείται, μέχρι σήμερα, στην Νότια Ασία. Παρόλο που το 2009, ψηφίστηκε ο Νόμος για την Εξάλειψη της Βίας Κατά των Γυναικών (EVAW), ο οποίος όριζε και ποινές για την ενδοοικογενειακή βία, την, εν γένει, κακοποίηση των γυναικών και τον καταναγκαστικό γάμο ανηλίκων τέκνων, ωστόσο αυτός είχε ελάχιστη εφαρμογή στην πράξη. Απαιτούνται ακόμα μεγάλες προσπάθειες για την ουσιαστική προστασία των κοριτσιών αυτών και την εξασφάλιση πρόσβασής τους σε στοιχειώδη ανθρώπινα δικαιώματα σωματικής ακεραιότητας, υγείας και εκπαίδευσης, που οι γάμοι αυτοί τους στερούν. Η «μάστιγα» των καταναγκαστικών γάμων γίνεται ανεξέλεγκτη σε χώρες όπως το Αφγανιστάν, όπου το 35% των κοριτσιών έχουν ήδη παντρευτεί μέχρι την ενηλικίωσή τους, το 9% μέχρι την ηλικία των 15, το 57% μέχρι τα 19 τους είναι ήδη παντρεμένες²⁷.

Η ενίσχυση του μορφωτικού επιπέδου συνιστά μία από τις λύσεις στο ζήτημα του καταναγκαστικού γάμου των κοριτσιών και των γυναικών. Σε πολλές τριτοκοσμικές χώρες δεδομένου ότι δεν υπάρχουν οι υποδομές για παροχή εκπαίδευσης, η ευκαιρία πνευματικής και γνωστικής μόρφωσης αποτελεί μια ουτοπία για τα κορίτσια. Ο καταναγκαστικός γάμος, στον οποίο συναινούν ορισμένες φορές τα κορίτσια

²⁴ *Acian Pacific Ocean Institute on Gender Based Violence, Forced marriage. Διαθέσιμο στο: <http://www.endslaverynow.org/learn/slavery-today/forced-marriage> (Ανακτήθηκε στις 26/10/2021)*

²⁵ *National Domestic and Family Violence Bench Book, Forced marriage. Διαθέσιμο στο: <https://dfvbenchbook.aija.org.au/understanding-domestic-and-family-violence/forced-marriage/> (Ανακτήθηκε στις 26/10/2021)*

²⁶ *US Department of Health and Human sources, Effects of violence against women. Διαθέσιμο στο: <https://www.womenshealth.gov/relationships-and-safety/effects-violence-against-women> (Ανακτήθηκε στις 26/10/2021)*

²⁷ *Amnesty International. Women still under attack – a systematic failure to protect. Διαθέσιμο στο: <https://www.amnesty.org/en/documents/asa11/007/2005/en/> (Ανακτήθηκε στις 20/10/2022)*

συνιστά τη λύτρωση από τις οικονομικές δυσκολίες που βιώνουν. Η απόκτηση λοιπόν γνώσης και η επαγγελματική ανέλιξη μίας γυναίκας αποτελεί το εφελτήριο για την οικονομική της ανεξαρτητοποίηση.

7.4 Σεξουαλική και ψηφιακή παρενόχληση

Η σεξουαλική παρενόχληση, συνιστά παραβίαση των θεμελιωδών δικαιωμάτων των γυναικών. Στην ουσία, προσβάλλει την αξιοπρέπεια των γυναικών, την ισότητα καθώς και την πρόσβαση στην δικαιοσύνη²⁸.

Μπορεί να συμβεί σε πολλές περιστάσεις, στο σχολείο, το πανεπιστήμιο, το εργασιακό περιβάλλον, την οικογένεια, στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, μέσω μηνυμάτων καθώς και τηλεφωνικής κλήσης. μερικά χαρακτηριστικά παραδείγματα σεξουαλικής παρενόχλησης είναι τα εξής:

- Σεξουαλικές χειρονομίες.
- Σεξουαλικά «αστεία».
- Σεξουαλικά υπονοούμενα ή υπαινικτικά σχόλια.
- Ανεπιθύμητες σεξουαλική προσέγγιση ή φλερτ.
- Εμφάνιση εικόνων σεξουαλικής φύσης.

Αναλόγως την κατάσταση, άλλες μορφές σεξουαλικής παρενόχλησης ενδέχεται επίσης να παραβιάζουν το ποινικό δίκαιο. Για παράδειγμα, εάν κάποιος προβεί σε συμπεριφορές σεξουαλικής παρενόχλησης σε περισσότερες από μία περιπτώσεις που έχουν σκοπό να προκαλέσουν αγωνία σε άλλο άτομο, μπορεί να διαπράττει το έγκλημα της παρενόχλησης.

Σε περιπτώσεις σεξουαλικής παρενόχλησης όπου διαπράχθηκε έγκλημα, μπορεί να συμβούν τα εξής:²⁹

1. Η αστυνομία μπορεί να συλλάβει το άτομο που διέπραξε το έγκλημα.
2. Αυτό το άτομο μπορεί να κατηγορηθεί για έγκλημα και να δικαστεί.
3. Εάν κριθούν ένοχοι ή παραδέχονται την ενοχή τους, τότε θα τιμωρηθούν. Αυτό μπορεί να περιλαμβάνει και ποινή φυλάκισης.

Η Γυναικοκτονία συνιστά την πιο ακραία και ύστατη εκδοχή της σεξουαλικής παρενόχλησης. Αποτελεί ένα φαινόμενο, το οποίο παρά τις μεγάλες προόδους της κοινωνίας σε ζητήματα ισότητας των δύο φύλων τα τελευταία χρόνια παρατηρείται ένας όλο και αυξανόμενος αριθμός τέτοιων περιπτώσεων. Για την τραγική αυτή μορφή έμφυλης βίας, η Υπηρεσία των Ηνωμένων Εθνών για τα Ναρκωτικά και το Έγκλημα που υπάγεται στον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών ένεκεν της 25^{ης} Νοεμβρίου, η οποία έχει οριστεί ως η Παγκόσμια Ημέρα Εξάλειψης της Βίας Κατά των Γυναικών δίνει στη δημοσιότητα στατιστικά στοιχεία. Κατά μέσον όρο, 137 γυναίκες ανά τον κόσμο δολοφονούνται από τον σύντροφό τους ή από κάποιον συγγενή τους. Τον μεγαλύτερο αριθμό γυναικών που δολοφονήθηκαν από τον σύντροφό τους ή από κάποιον συγγενή τους για το 2017 κατέγραψε η Ασία με συνολικά 20.000 γυναικοκτονίες. Ακολουθεί η Αφρική με 19.000, η Βόρεια Αμερική, η Κεντρική και Ανατολική Αμερική (8.000), η Ευρώπη (3.000) και η Ωκεανία (300)³⁰. Μια πρόσφατη περίπτωση γυναικοκτονίας αποτελεί αυτή της 22χρονης Αμίτι, η οποία έπειτα από τη σύλληψη της καθώς δεν ακολουθούσε τους αυστηρούς κανόνες σχετικά με το χιτζάμπ δολοφονήθηκε με τραγικό τρόπο.

²⁸ EUROPEAN UNION AGENCY FOR FUNDAMENTAL RIGHTS. Βία κατά των γυναικών: πανευρωπαϊκή ματιά. Τα αποτελέσματα με μια ματιά. Διαθέσιμο στο: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra-2014-vaw-survey-at-a-glance-oct14_el.pdf

²⁹ Rape Crisis England & Wales. What is sexual harassment?. Διαθέσιμο στο <https://rapecrisis.org.uk/get-informed/types-of-sexual-violence/what-is-sexual-harassment/>

³⁰ CNN GREECE. Σοκαριστικά στοιχεία του ΟΗΕ: 137 γυναίκες δολοφονούνται καθημερινά από τον οικογενειακό κύκλο. Διαθέσιμο στο: <https://www.cnn.gr/kosmos/story/197911/sokaristika-stoixeia-toy-ohh-137-gynaikes-dolofonoyntai-kathimerina-apo-ton-oikogeneiako-kyklo>

Όσον αφορά στην ψηφιακή παρενόχληση, η ταχύτατη και πολλές φορές ανεξέλεγκτη ανάπτυξη και μετάδοση της πληροφορίας έχουν δημιουργήσει νέες μεθόδους άσκησης βίας κατά των γυναικών και των κοριτσιών. Παρά λοιπόν το γεγονός ότι η ανάπτυξη της τεχνολογίας συνιστά ένα χρήσιμο εργαλείο για την εξέλιξη και διευκόλυνση της καθημερινότητας του εκάστοτε πολίτη, εντούτοις στον αντίποδα της εξέλιξης αυτής βρίσκεται η ενίσχυση και ο πολλαπλασιασμός των περιστατικών έμφυλης βίας μέσω του διαδικτύου. Ειδικότερα, γίνεται λόγος για τη μη συναινετική λήψη και δημοσιοποίηση εικόνων ή βίνετο, ο σεξουαλικός εκφοβισμός μέσω των social media, η ψηφιακή καταδίωξη και η οικονομική κατάχρηση³¹. Βάσει στατιστικών στοιχείων έρευνας που διενεργήθηκε από τον ΜΚΟ “Plan nternational”, αποκαλύπτεται ότι περισσότερο από 1.400 γυναίκες (15-25 ετών) από 22 διαφορετικές χώρες έπεσαν θύματα ψηφιακής παρενόχλησης. Η ομάδα “GREVIO” (“Ψηφιακή Διάσταση της Βίας κατά των Γυναικών”) εισηγείται για τα συμβαλλόμενα κράτη μέλη τους τέσσερις βασικούς πυλώνες της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης, αυτά τα οποία αποκαλούμε 4Ps:³²

1. prevention-πρόληψη
2. protection-προστασία
3. prosecution-ποινική δίωξη
4. coordinated policies-συντονισμένες πολιτικές

7.5 Βιασμός και Σωματεμπορία

Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας προειδοποιεί για τις ανησυχητικά αυξανόμενες περιπτώσεις σωματικής ή σεξουαλικής βίας κατά των γυναικών. Συγκεκριμένα, αναφέρει πως μία στις τρεις γυναίκες παγκοσμίως πέφτει θύμα αυτού του είδους της μορφής βίας. Το φαινόμενο αυτό, της σωματικής και σεξουαλικής κακοποίησης φαίνεται να λαμβάνει εξαιρετικά μεγάλες διαστάσεις, ιδιαίτερα κατά την περίοδο της πανδημίας του κορονοϊού. Οι χώρες με τη μεγαλύτερη συχνότητα τέτοιων εγκλημάτων είναι μεταξύ άλλων το Κιριμπάτι, τα Φίτζι, η Παπούα Νέα Γουινέα, το Μπαγκλαντές, η Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό και το Αφγανιστάν, δείχνουν τα στοιχεία του ΠΟΥ. Τα χαμηλότερα ποσοστά καταγράφονται στην Ευρώπη, έως 23%.

Η σωματεμπορία ή αλλιώς trafficking πρόκειται για διακίνηση και εμπορία ανθρώπων και είναι ένα είδος βίας που συμβαίνει τόσο σε κρατικό όσο και σε διακρατικό επίπεδο και εμπλέκει ένα ευρύτερο κύκλο προσώπων, διεθνών εγκληματικών δικτύων και προσφυγικών αρχών. Πρόκειται για την τρίτη μεγαλύτερη εγκληματική δραστηριότητα παγκοσμίως και θύματα της είναι άντρες, γυναίκες, παιδιά, με τα μεγαλύτερα ποσοστά θυματοποίησης να εμφανίζονται κατα κύριο λόγο στα δύο τελευταία πρόσωπα. Η προαναφερθείσα διακίνηση στοχεύει κυρίως σε:

³¹ FTW. Ψηφιακή Διάσταση της Βίας. Διαθέσιμο στο: <https://forthewomen.com.cy/η-ψηφιακή-διάσταση-της-βίας/> (Αναρτήθηκε στις 8 Δεκεμβρίου 2021)

³² Διαδικτυακή διάσκεψη για την «Ψηφιακή Διάσταση της Βίας κατά των Γυναικών». Διαθέσιμο στο <https://www.activecitizensfund.gr/neo/diadiktyaki-diaskepsi-gia-tin-psifiaki-diastasi-tis-vias-kata-ton-gynaikon/>

- Σεξουαλική εκμετάλλευση ανδρών, γυναικών και παιδιών
- Εργασιακή εκμετάλλευση ανδρών, γυναικών και παιδιών (καταναγκαστική εργασία σε βιομηχανίες, σε αγροτικές εργασίες, σε οικοδομικές εργασίες ή σαν οικιακοί βοηθοί)
- Εκμετάλλευση παιδιών για επαιτεία ή διακίνηση ναρκωτικών.
- Εκμετάλλευση Γυναικών και ανήλικων κοριτσιών για παράνομους γάμους και υιοθεσίες.
- Εκμετάλλευση ανδρών, γυναικών και παιδιών για αφαίρεση οργάνων.

Το trafficking ορίζεται επίσημα στο Πρωτόκολλο για την Αποτροπή, Καταστολή, Τιμωρία της παράνομης διακίνησης προσώπων του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, το οποίο υπογράφηκε στο Παλέρμο της Ιταλίας το 2000. Σύμφωνα με πρόσφατα στοιχεία της Πρωτοβουλίας για την Αντιμετώπιση του Trafficking των Ηνωμένων Εθνών (United Nations Initiative to Fight Human Trafficking – UNGIFT), σε συνεργασία με τη Διεθνή Οργάνωση Εργασίας (International Labor Organization - ILO) και το Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης (International Organization of Migration – IOM), υπολογίζεται πως περίπου 2.5 εκατομμύρια είναι τα θύματα του trafficking παγκοσμίως.

Πιο συγκεκριμένα: 1.4 εκατομμύρια υπολογίζονται τα θύματα σε Ασία και Ειρηνικό ενώ σε βιομηχανικές χώρες της Δύσης 270 χιλιάδες. Παράλληλα, στις χώρες της Βορείου Αφρικής και της Λατινικής Αμερικής τα θύματα υπολογίζονται στις 520 χιλιάδες. Στην πλειοψηφία τους είναι ηλικίας μεταξύ 18 και 24 ετών, τα οποία και ως αποτέλεσμα του Trafficking βιώνουν σωματική καθώς και ψυχολογική βία. Από το σύνολο των θυμάτων, των 98% είναι γυναίκες και ανήλικα κορίτσια.

Η σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά του διακρατικού οργανωμένου εγκλήματος, που εγκρίθηκε από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών της 15ης Νοεμβρίου 2000, ετέθη σε ισχύ στις 23 Σεπτεμβρίου 2003.

Η εν λόγω σύμβαση συμπληρώθηκε με τρία πρωτόκολλα, μεταξύ των οποίων και αυτό που αφορά την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, το οποίο ετλεθη και σε ισχύ στις 25 Δεκεμβρίου 2003.

8. Ερωτήσεις προς τους συμμετέχοντες

- 1) Πώς θα μπορούσε να επιτευχθεί ο περιορισμός και σταδιακά η εξάλειψη του διαχρονικού φαινομένου της ενδοοικογενειακής βίας κατά των γυναικών και με ποιους τρόπους θα μπορούσαν να συμβάλλουν οι αρμόδιοι κοινωνικοί φορείς των κρατών-μελών στην προστασία και στήριξη των γυναικών;
- 2) Με ποιους τρόπους και μέτρα μπορούν οι αρμόδιοι φορείς των κρατών-μελών και η κοινωνία να συμβάλλουν στην προάσπιση και ενίσχυση των δικαιωμάτων των γυναικών στο επαγγελματικό περιβάλλον; Πώς μπορεί να εξλειφθεί η ιδεολογία της κοινής γνώμης περί κατωτερότητας και υποτίμησης των ικανοτήτων των γυναικών σε επαγγέλματα κύρους όπως για παράδειγμα τη διπλωματία;
- 3) Πώς δύναται να αντιμετωπιστεί το φαινόμενο των καταναγκαστικών γάμων με την αρωγή των κοινωνικών φορέων για αύξηση του μορφωτικού και οικονομικού επιπέδου των γυναικών ως μέσων ανεξαρτησίας τους, όσον αφορά στη δυνατότητα ελεύθερης επιλογής για τη σύναψη ή μη γάμου;
- 4) Με ποιους τρόπους και μέσα τα κράτη μέλη μπορούν να διασφαλίσουν την ασφαλή χρήση του διαδικτύου καθώς και την εξάλειψη των περιπτώσεων σεξουαλικής παρενόχλησης μέσω αυτού; Η γυναικοκτονία ως αποκορύφωμα της βίας κατά των γυναικών, πώς κατά τη γνώμη σας θα πρέπει να προσεγγιστεί από νομική και κοινωνική άποψη σε κάθε κράτος μέλος;
- 5) Ποια είναι κατά τη γνώμη σας τα αποτελεσματικότερα μέτρα που μπορούν να αναλάβουν οι αρχές και η διοίκηση ενός κράτους για την καταστολή των αδικημάτων της σωματεμπορίας και του βιασμού και ποιοι οι τρόποι ευαισθητοποίησης και ενημέρωσης του κοινού, γύρω από τα επιμέρους αυτά ζητήματα με απώτερο σκοπό την πρόληψη και την έγκαιρη δίωξή τους;

9. Ενδεικτικές επιλογές για πρόσθετη μελέτη

1. Η ιστοσελίδα του Περιφερειακού Κέντρου Πληροφόρησης του ΟΗΕ, η οποία παρουσιάζει τον ΟΗΕ, την ιστορία του, τους σκοπούς του και τη δομή του με μια σύντομη εισαγωγή απευθυνόμενη σε μαθητές.
<https://unric.org/el/%CF%84%CE%B1-%CE%B7%CE%BD%CF%89%CE%BC%CE%B5%CE%BD%CE%B1-%CE%B5%CE%B8%CE%BD%CE%B7-%CE%BC%CE%B9%CE%B1-%CE%B5%CE%B9%CF%83%CE%B1%CE%B3%CF%89%CE%B3%CE%B7-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CE%BC%CE%B1%CE%B8%CE%B7%CF%84/>
2. Πρωτοβουλίες του UN Women για την εξάλειψη της βίας κατά των γυναικών. Διαθέσιμο στο:
https://www.unwomen.org//media/headquarters/attachments/sections/library/publications/2013/12/un%20women%20evaw-thembrief_us-web-rev9%20pdf.pdf?la=en
3. Το επίσημο κανάλι στο youtube του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας (ΠΟΥ), όπου υπάρχουν διαθέσιμα βίντεο για την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών.

Διαθέσιμο στο: <https://www.youtube.com/channel/UC07-dOwgza1IguKA86jqxNA>

4. Το άρθρο της UNICEF για τις μορφές βίας κατά των γυναικών και τους τρόπους αντιμετώπισής τους. Διαθέσιμο στο: <https://www.unicef-irc.org/publications/pdf/monee6/chap-5.pdf>
5. **Βλέπε επίσης για την προστασία των δικαιωμάτων των γυναικών:**
<http://www.un.org/womenwatch/> **Ειδικός Εισηγητής του ΟΗΕ για τη βία κατά των γυναικών, τις αιτίες και τις συνέπειές της:**
<http://www2.ohchr.org/english/issues/women/rapporteur/>
Βλέπε επίσης την ιστοσελίδα του Γραφείου του Ύπατου Αρμοστή του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου:
<http://www2.ohchr.org/english/issues/women/>
6. Fredette, Kalen, International Legislative Efforts to Combat Child Sex Tourism: Evaluating the Council of Europe Convention on Commercial Child Sexual Exploitation. In Boston College International Comparative Law Review, Vol. XXXII, n° 1, 2009, 1-45.
7. International Helsinki Federation for Human Rights (2000). A form of Slavery: Trafficking in Women in OSCE Member States, Country Reports: Greece.
8. The IOM Handbook on Direct Assistance for Victims of Trafficking, Geneva, International Organization for Migration (IOM).
9. International Labour Organization (ILO) (2006).
10. International Helsinki Federation for Human Rights (2000). A form of Slavery: Trafficking in Women in OSCE Member States, Country Reports:

11. Το άρθρο του ΟΗΕ για τον καταναγκαστικό και πρώιμο γάμο. Διαθέσιμο στο:
https://www.un.org/womenwatch/daw/egm/vaw_legislation_2009/Expert%20Paper%20EGMGPLHP%20Cheryl%20Thomas%20revised_.pdf
12. Το επίσημο κανάλι στο youtube του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, όπου υπάρχουν διαθέσιμα βίντεο για την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών. Διαθέσιμο στο: <https://www.youtube.com/channel/UC5O114-PQNYkurlTg6hekZw>
13. Το επίσημο κανάλι στο youtube των UN Women, με πρωτοβουλίες για την προστασία των γυναικών. Διαθέσιμο στο:
<https://www.youtube.com/channel/UCXDenzwzeXM1TNtTuWj8C4A>
14. Το άρθρο στην επίσημη ιστοσελίδα του ΟΗΕ για την επίδραση της πανδημίας Covid-19 στην αύξηση των περιστατικών βίας κατά των γυναικών. Διαθέσιμο στο <https://www.un.org/en/addressing-impact-covid-19-pandemic-violence-against-women-and-girls>

10. Βιβλιογραφία

- Νάσκου – Περράκη, Π. (2016). Δικαιώματα του Ανθρώπου: Παγκόσμια και Περιφερειακή Προστασία, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Θεσσαλονίκη.
- Νάσκου – Περράκη, Π. (1998). Το Έργο της Επιτροπής για την εξάλειψη κάθε Μορφής Διακρίσεων κατά των Γυναικών, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή.

11. Ηλεκτρονικές Πηγές

- Office of the High Commissioner on Human Rights (χ.χ.). Committee on the Elimination of Discrimination against Women. Διαθέσιμο στο:
<https://www.ohchr.org/en/hrbodies/cedaw/pages/cedawindex.aspx> (Ανακτήθηκε στις 15/10/2021).
- Περιφερειακό κέντρο ΟΗΕ. 24 Οκτωβρίου 2021- Ημέρα Ηνωμένων Εθνών. Διαθέσιμο στο:
<https://unric.org/el/24-οκτωβρίου-2021-ημέρα-ηνωμένων-εθνών/> (Ανακτήθηκε στις 15/10/2021).
- Division for the Advancement of Women (1992). CEDAW General Recommendation No. 19: Violence against Women, Department of Economic and Social Affairs. Διαθέσιμο στο: <https://www.refworld.org/pdfid/453882a422.pdf> (Ανακτήθηκε στις: 15/10/2021).

- Equality now (χ.χ.). Trafficking for Sexual Exploitation. Διαθέσιμο στο:
<https://www.equalitynow.org/trafficking> (Ανακτήθηκε στις 10/10/2021).
- Office of the High Commissioner on Human Rights (χ.χ.). Human Rights and Human Trafficking Factsheet No.36. Διαθέσιμο στο:
https://www.ohchr.org/documents/publications/fs36_en.pdf (Ανακτήθηκε στις 10/10/2021).
- Office of the High Commissioner on Human Rights (χ.χ.). Protocol to Prevent, Suppress and Punish Human Trafficking especially in Women and Children. Διαθέσιμο στο:
<https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/protocoltraffickinginpersons.aspx> (Ανακτήθηκε στις 10/10/2021).
- World Health Organization (2017). Violence against women. Διαθέσιμο στο:
<https://www.who.int/en/news-room/fact-sheets/detail/violence-against-women> (Ανακτήθηκε στις 24/10/2021).
- World Health Organization hrp (2020). Covid-19 and violence against women-What the health system/sector can do. Διαθέσιμο στο:
<https://apps.who.int/iris/handle/10665/331699> (Ανακτήθηκε στις 24/10/2021).
- World Health Organization Regional Office for the Eastern Mediterranean (χ.χ.). Violence, Injuries and Disabilities. Διαθέσιμο στο: <http://www.emro.who.int/violence-injuries-disabilities/violence/> (Ανακτήθηκε στις 24/10/2021).
- UN Women (2019). Facts and Figures: Ending Violence against women. Διαθέσιμο στο:
<https://www.unwomen.org/en/what-we-do/ending-violence-against-women/facts-and-figures> (Ανακτήθηκε στις 25/10/2020).
- Gender Based Violence and the Workplace, Report of the Expert Group Meeting. Διαθέσιμο στο: <https://www.un.org/womenwatch/osagi/ianwge2012/Executive-Summary-EGM-GBV-Workplace-Feb-21.pdf> (Ανακτήθηκε στις 25/10/2021).
- The Facts on Gender- Based Workplace Violence, research and reports. Διαθέσιμο στο:
<https://www.workplacesrespond.org/resource-library/facts-gender-based-workplace-violence/> (Ανακτήθηκε στις 25/10/2021).
- UN Women, #MeToo Headlines from a global movement. Διαθέσιμο στο:
<https://www.unwomen.org/-/media/headquarters/attachments/sections/library/publications/2020/brief-metoo-headlines-from-a-global-movement-en.pdf?la=en&vs=3013> (Ανακτήθηκε στις 25/10/2021).
- End slavery now, forced marriage. Διαθέσιμο στο:
<http://www.endslaverynow.org/learn/slavery-today/forced-marriage> (Ανακτήθηκε στις 26/10/2021)

National Domestic and Family Violence Bench Book, Forced marriage. Διαθέσιμο στο: <https://dfvbenchbook.aija.org.au/understanding-domestic-and-family-violence/forced-marriage/> (Ανακτήθηκε στις 26/10/2021).

US Department of Health and Human sources, Effects of violence against women. Διαθέσιμο στο: <https://www.womenshealth.gov/relationships-and-safety/effects-violence-against-women> (Ανακτήθηκε στις 26/10/2021).

UN Women, Frequently asked questions: Types of violence against women. Διαθέσιμο στο: <https://www.unwomen.org/en/what-we-do/ending-violence-against-women/faqs/types-of-violence> (Ανακτήθηκε στις 23/10/2021).

#MeToo movement, Statistics. Διαθέσιμο στο: <https://metoomvmt.org/learn-more/statistics/> (Ανακτήθηκε στις 25/10/2021).

Upworthy, σε συνεργασία με το UN Foundation (χ.χ.). Here's what 75 years of human rights looks like. We've come a long way, but there's still a long way to go. Διαθέσιμο στο: <https://www.upworthy.com/then-now-next-unfoundation-human-rights> (Ανακτήθηκε στις 27/10/2021).

Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων. Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Ισότητα των Φύλων 2021-2025. Διαθέσιμο στο: <http://www.opengov.gr/minlab/wp-content/uploads/downloads/2021/07/ΕΣΔΙΦ-2021-2025.pdf> (Ανακτήθηκε στις 27/10/2022)

Ηνωμένα Έθνη. Διαθέσιμο στο <https://unric.org/el/>

Amnesty International. Women still under attack – a systematic failure to protect. Διαθέσιμο στο: <https://www.amnesty.org/en/documents/asa11/007/2005/en/> (Ανακτήθηκε στις 20/10/2022)

Διαδικτυακή διάσκεψη για την «Ψηφιακή Διάσταση της Βίας κατά των Γυναικών». Διαθέσιμο στο <https://www.activecitizensfund.gr/neo/diadykyaki-diaskepsi-giatin-psifiaki-diaستي-tis-vias-kata-ton-gynaikon/>

CNN GREECE. Σοκαριστικά στοιχεία του ΟΗΕ: 137 γυναίκες δολοφονούνται καθημερινά από τον οικογενειακό κύκλο. Διαθέσιμο στο: <https://www.cnn.gr/kosmos/story/197911/sokaristika-stoixeia-toy-ohe-137-gynaikes-dolofonoyntai-kathimerina-apo-ton-oikogeneiako-kyklo>

FTW. Ψηφιακή Διάσταση της Βίας. Διαθέσιμο στο: <https://forthewomen.com.cy/η-ψηφιακή-διάσταση-της-βίας/> (Αναρτήθηκε στις 8 Δεκεμβρίου 2021)

EUROPEAN UNION AGENCY FOR FUNDAMENTAL RIGHTS. Βία κατά των γυναικών: πανευρωπαϊκή ματιά. Τα αποτελέσματα με μια ματιά. Διαθέσιμο στο: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra-2014-vaw-survey-at-a-glance-oct14_el.pdf

Rape Crisis England & Wales. What is sexual harassment?. Διαθέσιμο στο <https://rapecrisis.org.uk/get-informed/types-of-sexual-violence/what-is-sexual-harassment/>